

CAS. II. Uxoratus defloravit suam propriam consobrinam. Q. an sine dispensatione possit ab uxore debitum exigere.

Respondeo affirmative, etsi cum ea copulam compleverit. Ratio est, quia in jure est quidem vetita viro exactio debiti conjugalis, si cum consanguinea uxor scienter fornicatus fuerit: ac vetita ibidem non legitur talis exactio, quando vir scienter fornicatus est cum consanguinea propria, ut patet ex cap. I. de eo qui cognov. Consang. ubi dicitur: *Si quis cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit, nec à Matre (idest, à propria Conjuge, quæ respective ad filiastram viri, est mater) debitum petere potest.* Idque Theologi communiter tradunt, sive vir cognoverit uxoris consanguineam in primo, sive in secundo gradu; & viceversa si uxor scienter fornicata sit cum consanguineo mariti in primo, vel secundo gradu, ut videtur apud Giribald.; cum ergo nosier uxoratus non defloraverit consobrinam uxoris, sed propriam, dicendum, quod sine dispensatione possit ab uxore debitum exigere.

CAS. III. Vovit Titius Religionem ingredi; at post aliquot dies blanditiis puellæ illestitus, nuptias illi promisit. Q. quamnam promissionem teneatur implere.

Respondeo: per se loquendo, Titium teneri primam promissionem implere ingrediendo Religionem; si enim vovens Religionem emissis sponsalibus, per se adhuc tenetur ad Religionis ingressum, eo quia ob majorem statutum perfectionem, sponsalia jure positivo habent imbibitam hanc conditionem, nisi Religionem elegero; à fortiori debet votum Religionis impleri, quando sponsalia præcessit: ita comm. Dixi postea, per se loquendo, quia per accidens evenire potest, quod non obstante voto prius emissso, teneaturducere puellam: puta, si voti insciam dicta promissione ad copulam adduxisset, & ni eam ducat, gravia oriantur scandala, jurgia, rixæ, &c. tunc enim, si aliter non posset his obviati, teneretur certe, non obstante voto, illumducere; cum enim tunc ingressus in Religionem non sit amplius maius bonum, cessat voti obligatio. Ita Girib. de voto cap. 6. dub. 1. n. 4.

M E N S E A U G U S T I.

CAS. I. Renuentibus emporibus tantum solvere mercatori pro mercibus, quantum ipse prætendit, solet hic frequenter mentiri, ac falso jurare, talem ac talem speciem mercium sibi plures constituisse; unde fit, ut illi oblatum pretium augeant. Q. an tuta conscientia mercator possit istud accipere.

CAS. II. Q. 2. an si hic mercator sæpius correptus non se emendat, debat Confessarius illi imponere, ut mercaturæ officium deserat.

CAS. III. Q. 3. an si dolo, vel fraude eos inducat ad solvendum pretium justum, seu supremum, teneatur aliquid restituere emporibus.

Respondeo ad primum cum distinctione. Vel tale pretium augetur infra limites pretii justi; vel supra hujusmodi limites. Si supra; dico, mercator non posse tuta conscientia istud accipere, quia sic non servatur æqualitas inter datum, & acceptum, prout exigit iustitia commutativa. Propterea in foro conscientia debet restituui excessus; nam in conscientia nemini

ni licet proximum suum, ne in obulo quidam, decipere. Si vero contineatur intra limites pretii justi; dico mercatorem posse &c. quamvis enim peccet mentiendo, & pejerando, tamen non peccat accipiendo; siquidem ex una parte jam notum est, hasce querelas esse consuetas vendentium cantiones, quibus proinde fides habenda non est, unde sibi imputet, qui eis credit, ut inquietant Rebellus, & Castropolus; ex alia acceptum in casu est æquale dato, adeoque legi iustitiae conforme! Lacroix decept. & vend. n. 956.

Respondeo ad secundum, quod si pluries illi assignavit salutares penitentias, & opportuna remedia, eique aliquando distulit absolutionem ad finem emendationis, nec umquam profecit, debet illi imponere, ut ad tempus mercaturæ officium deserat. Ratio est, quia in tali casu officium mercaturæ dici pro eo amplius nequit exercitium indifferens, & occasio remota, sed proxima, ob frequentem lapsum in mendacia, ac perjuria: quemadmodum ludus dicitur vera occasio proxima blasphemie illi, qui ludens frequenter blasphemat. Hinc sicuti hujusmodi ludenti Confessarius debet, saltem ad tempus, vetare ludum, si expertus est, reliqua remedia esse inefficacia ad ipsum retrahendum à Blasphemis; ita saltem ad tempus debet mercatori officium interdicere mercaturæ, si reliqua remedia expertus est inefficacia ad ipsum retrahendum à mendaciis, & perjuris; nam ipsum relinquere in tali officio cum illo pravo habitu nihil diminuio, esset ipsum relinquere in formaliter periculo proximo relapsus; adeoque in peccato, juxta illud Eccl. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Duarte Expos. prop. damn. v. occasio proxima q. 447. Anton. de Pœnit. q. 6. pag. 540.

Respondeo ad tertium affir. cum Castropolo, quem citat, ac sequitur Lacroix l. c. n. 955, tum quia inductus per fraudem, ac dolum, ad solutionem pretii supremi, utpote deceptus, non censeretur voluntarie in istud consensisse, tunc quia per hunc procedendi modum lœsum est jus, quod habebant emporis emendi ab aliis pretio infimo, vel medio eamdem mercem. Hinc tantum emporibus refici debet, quanti minoris emissent ab aliis, si fraus ac dolus mercatoris iis innotuerit.

M E N S E S E P T E M B R I S.

CAS. I. Colonus partiarius anno elapso, cum egeret, surripuit Domino tres corbas tritici, animo tamen, cum primum posset, illas solvendi. Nunc ad pedes Confessarii provolutus, inquit, juxta quam aestimationem teneatur Domino satisfacere, cum anno superiore pretium tritici modo creverit, modo dectreverit. Quid illi respondendum?

Respondendum, quod tenetur Domino satisfacere juxta illam aestimationem, juxta quam verisimiliter is passus est damnum, seu interesse; sic enim servatur æqualitas, ad quam obligat iustitia commutativa, cuius restitutio est actus. Bonacina de restit. in gen. disp. 1. quæst. 3. punct. 11. n. 4. Quare si Dominus vendidisset, aut consumpsisset illud triticium tempore summæ aestimationis, juxta illam restituat; juxta mediocrem vero, vel infinitam, si tempore hujus, vel illius, facta ab eo fuisset venditio, seu consumptio, demptis expensis, quas circa idem Dominus fecisset. Et si incertum est, cujusnam

æstimationis tempore id fuisset à Domino peractum , plures tradunt , satisfaciendum Domino juxta majorem æstimationem; quia in dubio melior est innocentis conditio. Magis tamen arridet sententia Turriani , Sporer , aliorumque satisfactionem reducentium ad æstimationem medium , habito respectu ad copiam , vel penuriam , & qualitatem rei , emporum &c. detrahendo aliquid ratione expensarum & incertitudinis ; si enim Dominus poterat vendere pretio summo , poterat etiam pretio infimo. Turrianus in. 2.2. D. Thom. 2. disp. 10 dub. 2.

CAS. II. Causa , non obstante omni possibili diligentia adhibita , certo scire non potuit , an suo consilio efficaciter influxerit in homicidium perpetratum. Q. an debeat se credere irregularē , ac teneatur ad reparationem dannorum.

Respondeo affirmative quoad primam partem , & negative quoad secundam. Ratio prim. part. desumitur à communiter contingentibus : cum enim regulariter pravum consilium operetur , & non nisi magna cum difficultate retrahi valeat totalis ejus influxus , hinc sit , ut , dubio non obstante , an vere influxerit , consilium adhuc influxisse præsumatur. Sayrus de Irregul. lib. 7. c. 3. n. 2. Avila , & comm. Cæterum si scire cupias , quandonam proprie censeatur non influxisse , dico , id evenire t. quando homicida consilii tempore jam erat adeo paratus ad occidendum , ut nullam ex eo determinationem acceperit , nec ullum inde motivum sumpserit citius , facilius , crudelius , firmiusve homicidium perpetrandi : secundo cum Consulens ante homicidium , consilii motiva aliis motivis contrariis elidere conatus est , ac precibus etiam importunis nisus est ab eo retrahere volentem occidere: tertio , si videns se his non proficere , juxta charitatis , ac prudentiae regulas , occidendum monuerit , ut sibi caveret &c. Vide continuatorem Tournely de Irreg. part. 3. c. 1. art. 1. Ratio postea sec. partis est , quia nemo tenetur ad reparationem certam pro puro dubio de damno illato , uti tradidimus ad 3. Junii 1749.

CAS. III. Pœnitens protulit mendacium in Confessione. Quid de hac judicandum ?

Respondeo cum distinctione. Vel tale mendacium fuit cum advertentia , & circa materiam gravem , seu necessariam ; puta , circa numerum lethaliū , circumstantiam mutantem speciem , aut aggravantem , vel minuentem in infinitum , circa occasionem proximam , consuetudinem , &c. & tunc dico judicandum , eam esse nullam , & sacrilegam , ni animi perturbatio , ignorantia , vel simplicitas sic confidentem excusat ; caret enim necessaria fidelitate , seu integritate. Vel tale mendacium fuit absque advertentia , aut circa materiam levem , seu non necessariam ; & tunc dico , judicandum eam validam esse , ni forte agatur de veniali , de quo tantum pœnitens se accuset , conscientius se illud non commisisse (in quo casu fit Sacramentum nullum defectu veræ materiæ) nam neque irrogatur gravis injuria Sacramento , neque variatur notabiliter judicium Confessarii , si exposita sit alia materia , de qua vere doleat. Lugas de Pœnit. disp. 14. num. 10. Diana , Rosignolus , & alii , à fortiori dicentes , valete Confessionem , si mendacium in ea prolatum ad ipsam non pertineat.

MEN-

M E N S E O C T O B R I S.

CAS.I. **V**Illicus habita à Confessario pœnitentia confitendi per annum semel in mense , per primos tres menses eam à semetipso sibi commutavit in recitationem unius integri Rosarii pro qualibet vice ; nunc petit ab alio Confessario commutationem ejusdem. Q. 1. an pœnitens sibi potuerit pœnitentiam commutare.

CAS. II.Q. 2. an Confessarius commutare possit pœnitentiam ab alio impositam.

Respondeo ad primum negative cum Laurea , Gobat & communiori. Ratio est , quia commutatio pœnitentiae & est actus jurisdictionis , & actio sacramentalis , cuiusmodi plane non est commutatio sibi facta à Villico , quamvis etiam facta fuisset in melius. Nec obstat paritas de voto , quod factum à voente , potest ab eodem mutari in aliquid evidenter melius ; cum enim hoc fuerit propria voluntate emissum , propria etiam voluntate potest in melius commutari ; ubi satisfactio imposta est à Confessario , qui tale opus determinatum imposuit. Et quamvis hic , si fuisset ab initio rogatus pro mutatione operis , fortasse indulsisset ; tamen statim , ac ipse imposuit , & pœnitens acceptavit tale opus , jam hoc habet vinculum satisfactionis sacramentalis ; sicque non adest amplius locus presumendi , quod ille consentiat in substitutionem alterius operis. Puteob. quæst. 4. art. 5.

Respondeo ad secundum , posse Confessarium ex justa causa , nempe necessitatis , aut utilitatis spiritualis pœnitentis , commutare in æqualem , immo etiam (interveniente tamen graviori motivo) in minorem pœnitentiam ab alio impositam ; per hoc enim non exercet imperium in primum Confessarium , sed in pœnitentem , qui illi se ipsum , suumque statum , & conscientiam subdidit ; nec proprie revocat sententiam prioris , sed suam proferit ; hoc enim posterius judicium non instituitur ad derogandum priori , sed ad consulendum pœnitenti , in cuius favorem talis iteratio fit ; neque hoc totum efficitur per modum appellationis , sed per modum novi judicii , æqualis judicio præcedenti , quorum judiciorum neutrū adversatur alteri , cum secundus se habeat tamquam successor prioris Confessarii in eodem tribunali , ut cum Suarez disp. 38. sect. 10. & Duardo disp. 9. sect. 7. de pœnit. tradunt frequenter Auctores. Nec per hoc primum Sacramentum remanet mutuum , & imperfectum ; si enim duplex pœnitentia imponitur in novo judicio , prima est pro præcedenti substituta , altera pro præsentī ; si vero imponitur una tantum , hæc applicatur , & valet tam pro præcedenti , quam pro præsentī. Et haec tenus dicta intelligo , quamvis prior pœnitentia fuisset imposta ab habente potestatem in reservata , & commutatio fiat à Confessario simplici ; cum enim cessaverit reservatio , per hoc quod peccata fuerint à primo Confessario absoluta , nihil remanet , ratione cujus secundus Confessarius non possit suum efformare judicium. Vasquez , & alii.

CAS. III. Mulier periculose ægrotans , stante probabilitate , quod fetus , quem in utero gestabat , nondum esset animatus , pharmacum sumpsit , & procuravit abortum. Q. an licite.

Resp. cum distincti. Vel procuravit abortum directe , nempe , sumendo phar-

pharmacum ea intentione, ac eo fine, ut sequestetur abortus: & tunc certum est, illicite eam id præstisset: nam si illicitum est id præstare, quando est moraliter certum, quod fœtus adhuc est inanimatus, ut post damnatam propos. de abortu ab Inocentio XI. tradunt Giribaldus de homic. dub 11. aliquique comm. à fortiori erit illicitum id præstare, quando est solum probabile, quod fœtus nondum sit animatus; cum in hoc casu id facere, sit se exponere formalis periculo homicidii. Vel procuravit abortum solum indirekte, quatenus pharmacum sumpsit ordinatum ad sanitatem, licet per accidens ex illo timeretur secuturus abortus; & tunc dico, licite id ipsam præstisset: quamvis enim in nullo casu licitum sit dirige occidere innocentem; licitum tamen quandoque est aliquid agere, ex quo per accidens, & contra intentionem innocens incurrat grave aliquod periculum; ut bene exemplificat Girib. l. c. n. 146, hoc enim non est intendere illi malum, sed tantum permittere, ut illi immineat, ac interim uti jure suo.

M E N S E N O V E M B R I S.

CAS. I. Absente Parocho, Capellanus monetur, infirmum paulo ante confessum gravius ægrotare, & quamprimum decessurum. Propterea, ne ille decedat sine viatico, & extrema unctione, cito sumit vasculum Olei infirmorum, & de ciborio pyxidem, ac celeri gressu currit ad hæc sacramenta illi ministranda. Q. an in isto casu liceat currere, gestando Eucharistiæ Sacramentum.

CAS. II. Q. 2. an si esset ad Altare, liceret ei, ob idem præstandum, Missam interrumpere.

CAS. III. Q. 3. quid agendum à Capellano, si ante Eucharistiæ sumptionem vellet infirmus denuo confiteri.

Respondeo ad prium negative. Ratio est, quia hic agitur quidem de ministrandis infirmo duobus Sacramentis, quorum utrumque potest illi multum prodesse; at non agitur de ullo Sacramento necessitatibus. Immo in casu cursus formalis esset indecens ob realem præsentiam Corporis Christi, ante quod devorio, & reverentia adstantium non parum etiam minueretur, si illud præ manibus gestantem viderent currere; nam stante consuetudine in contrarium, id admirationem causaret, ac risum. Propterea Possevinus de Offic. Cur. cap. 5. num. 37. ait, quod Curatus vocatus de nocte, vel de die, cum magna instantia ad infirmum, teneat quidem currere, si alias infirmus moretur sine Confessione, aut sine Baptismo, cum ista sint Sacra menta necessaria; in aliis autem functionibus saitis esse, quod Parochus festinet, quia non sunt absolute necessariae. Et quod dicitur de curato, valet, in hujus absentia, de Capellano in subsidium conducto. Vide Possevinum toto illo cap. hoc enim legisse jubavit.

Respondeo ad secundum cum distinctione. Vel infirmus est in ipsa Ecclesia, seu prope Ecclesiam; & in hoc casu dico, etiam post consecrationem licet Capellano ob idem præstandum Missam interrumpere; quia tunc ex una parte interruptio modica est; ex alia ingens utilitas Sacramentorum præberi sufficiemtiam causam tam brevi interruptioni. Vel infirmus est in loco ali-

aliquantum ab Ecclesia remoto; & tunc dico, non licere, ob idem præstandum, Missam interrumpere, quia cum supponatur paulo ante confessus, quoad hoc non adest urgens necessitas; ideoque prævalet obligatio prosequendi Missam, eamque continuandi, ob reverentiam Sacrificii. Diversimode tamen deberet se gerere Capellanus in hoc secundo casu, si infirmus confessus non fuisset, nec posset confiteri; nam tunc si capax esset extremæ unctionis, vel etiam viatici, nec adesset alius Sacerdos, non solum posset, sed deberet pergere etiam post consecrationem ad ipsi ministrandum Viaticum, vel extremam unctionem, ut moribundus ex attrito fieret contritus virtute Sacramenti, & sic salvaretur: ita cum Zambrano, Tamburino, & Capeaville, Quartus in Rubri. Missal. part. 2. tit. 3. sect. 3. dub. 3.

Respondeo ad tertium. Capellatum hoc in casu reposita pyxide super pavum tabernaculum, vel alium decentem locum ibi paratum, debere ad infirmum accedere, ipsumque audire quoad totam Confessionem, si hæc sit brevis: si vero hæc longa futura sit, debet ipsum monere, ut de gravibus quæ menti occurruint se accuset, cum dolore universalis de omnibus, & accusatione generali de reliquis, proponens ea postea singillatim confiteri, si possit; statimque illum absolvat, ac postea Eucharistiam ministret, prout fieri solet in hisce circumstantiis. Sic enim, & providetur infirmo, & obviatur scandalo. Quartus l. cit. Rotarius, & communiter.

M E N S E D E C E M B R I S.

CAS. I. **B**erta uxor Sempronii, ignorans infantem esse filium proprii mariti, ortum ex concubina, ipsum tenuit ad Baptismum. Q. an contraxerit cognationem spiritualem sive cum ipso infante, sive cum marito, & concubina.

Respondeo in hypothesi, quod habuerit animum exercendi munus ab Ecclesia institutum, nempe verum officium matrinæ, ipsam contraxisse cognationem spiritualem sive cum infante, sive cum concubina; probabilius tamen non cum marito. Ratio quoad infantem, & concubinam, ex eo colligitur, quod statim ac habuit prædictum animum, nil aliud desiderari viderit ad spiritualem cognationem cum iis contrahendam: hæc enim ex instituto Ecclesiæ est quid accessoriū ad munus patrini, vel matrinæ rite exercitum, ut in casu. Hinc sicuti habita carnali perfecta copula cum uno ex conjugibus, inde resultat affinitas cum consanguineis ejusdem; ita secunda vera tentio ad Baptismum per legitimū exercitū matrinæ, inde resultat spiritualis cognatio cum infante, illius matre, seu concubina. Ita Lopez part. 2. Insit. de Matrim. cap. 51. Girib. tr. 10. cap. 12. dub. 3. num. 27. & alii comm. Ratio postea quoad maritum desumitur ex responsione, quam dedit Alexander III. in cap. 2. de Cogn. Spir. Petitus enim Pontifex, an separandi essent conjuges, quorum alter vel communem, vel alterius ex alio connubio filium, sive casu ex necessitate, sive dolo baptizasset, aut coram Episcopo confirmandum tenuisset; Alex. III. c. Si vir, vel mulier 2. de cogn. spir. corrigens antiqua jura oppositum statuentia, definitivè minime distrahendum hac de causa conjugium, ejusque jure uti conjugibus permittent.

tendum, quia si ex ignorantia id factum, eos ignorantia excusare videtur, ut in terminis refert Natalis Alexander de Sacram. Matrim. cap. 4. art. 5. reg. 10. Sed eadem ratio militat de tentione filii mariti orti ex concubina; quam uxor fecit in nostro casu; ergo si in illo excusatur ab ammissione juris petendi debitum, & a cognitione spirituali contrahenda, etiam in hoc.

CAS. III. Sergius tenuit infantem tum in baptismo privato, cum in Ecclesia, quando suppletæ fuere cæremoniæ. Q. an ex hujusmodi tentione contraxerit cognitionem spiritualem.

Respondeo negative. Ratio est, quia ad cognitionem spiritualem contrahendam necessario requiritur, quod quis præstet id, pro quo ex Ecclesiæ instituto contrahitur eadem cognatio. Jam vero id, pro quo ex Ecclesiæ instituto hæc contrahitur, non est tentio ad Baptismum utcumque, seu ad Baptismum solemnem; siquidem ritus patrini institutus non est pro baptismo privato, sed tantum pro Baptismo solemni. Propterea cum non verificetur quod Sergius tenuerit ad Baptismum solemnem, sed tantum in privato, nec non in expletione subsequentium cæremoniarum, quæ pariter Baptismus solemnis non sunt; dicendum, quod ex hujusmodi tentiōibus cognitionem spiritualem non contraxerit. Ita Rosign. de Bapt. quæst. 6. art. 5. & commun.

CAS. III. Fortunius tenuit infātem ad baptismum per procuratorem. Q. an etiam ex hac tentione orta fuerit cognatio spiritualis; & an illam contraxerit Fortunius, an vero Procurator.

Respondeo, ex hac tentione spiritualem cognitionem fuisse contractam, eam tamen non contraxisse Procuratorem, sed Fortunium. Ratio est, quia sæpius ita declaravit Sacra Congreg. Concilii, nempe in una Veronensi die 29. Martii 1582. & 15. Martii 1631. ut videre est apud Nicolium in suis Elucubr. Civil. lib. 1. tit. 10. imped. 4. vers. an vero, & apud Rebellum, dicentem, se inspexisse Decreta, quorum unum hisce verbis rem totam expedit. *Procurator non contrahit cognitionem spiritualem sibi, sed mandanti.* Vide eudem Rebellum de oblig. Just. post part. 4. cap. 2. num. 90. Ratio postea est, quia actus hic non attribuitur exequenti, sed mandanti, ut recte inquit Naldus *Cognatio spiritualis* num. 3. & patet paritate actus matrimonii, pariter per Procuratorem contracti; non enim Procurator, sed mandans fit conjux, & conjugis obligationem contrahit. Idem ergo dici debet quoad spiritualem cognitionem; præcipue cum hæc juxta Tridentinum contrahatur per solos designatos à Parentibus; uti est mandans. Hinc valet in casu illa regula: *Qui per alium tenet, per seipsum teneri censemur*, nam iura exprimentia tentiōem, intelligenda sunt de tentione physica, vel morali, ut optime Anacletus in 4. Decr. tit. 11. num. 23. in fine.

AD CASUS CONSCIENTIÆ

DE MANDATO OLIM

EMINENTISSIMI, ET REVEREND. D. D.

PROSPERI LAMBERTINI

S. R. E. CARD. AC BONONIÆ ARCHIEP.

DEINDE SS. DOMINI NOSTRI PAPÆ

BENEDICTI XIV.

APPENDIX NOVISSIMA,

CONTINENS CASUS RESOLUTOS

Ab Anno MDCCLII. usque ad Annum MDCCLVIII.
inclusive.

Opus Confessariis omnibus atque animarum curam gerentibus perutile ac necessarium.

SECUNDA EDITIO HISPANA.

SUPERIORUM PERMISSU:

MATRITI: Apud Viduam Elisæi Sanchez. Anno 1770.